

Regleringsområde för skotertrafik inom västra Härjedalen

Utredning

Inom ramen för fjällagendaarbetet i västra Härjedalen har en särskild arbetsgrupp utarbetat förslag till reglering av skotertrafiken i kombination med ett bra skoterledsnät samt ledavgift. Därigenom säkerställs en hållbar utveckling samtidigt som sysselsättning genereras.

Projektet beskrivs i bifogad bilaga.

Med stöd av medel från främst EU:s strukturfonder och Naturvårdsverket på sammanlagt ca 7,5 milj kr genomförs nu projektet. Projektets genomförande förutsätter att skotertrafiken regleras till leder med hänsyn till naturvården, turistnäringen och markägarna. Särskilda undantagsregler föreslås för fast boende och markägare. Färd längs led får endast ske under förutsättning att giltigt ledavgiftskort kan uppvisas. Detta regleras i särskilda upplåtelseavtal och ingår inte i besluten enligt terrängkörningslagen (TKL).

Förslag till beslut

Med stöd av 3 § terrängkörningslagen (TKL) och 15 § terrängkörningsförordningen (TKF) meddelar Härjedalens kommun följande:

Inom det på bilagd karta markerade området inom Tännäs socken är körning i terräng med terrängskoter **och annat motordrivet fordon** förbjuden. Förbudet gäller tills vidare och på väl snötäckt mark. Inom området gäller föreskrifter och undantag enligt nedan.

Föreskrifter

Färdsel inom området får endast ske **med terrängskoter** längs anvisad skoterled och på väl snötäckt mark.

Allmänt

Vid nyttjande av motordrivet fordon inom förbudsområdet enligt nedan är det den enskildes skyldighet att

- för polis eller annan tillsynsman på lämpligt sätt kunna styrka att han/hon äger rätt att färdas i området enligt någon av nedanstående undantagsbestämmelser.
- iakttaga den hänsyn till naturvård, friluftsliv, jord- och skogsbruk och rennäring som gällande lagar föreskriver.

Undantag från föreskrift

Fast boende och markägare

Utöver den generella rätten för markägaren och dennes familj att köra på egen mark inom förbudsområdet i samband med markens ändamålsenliga nyttjande, äger *fast boende inom området och deras folk samt ägare till jordbruksfastigheter och dennes folk* rätt att även i övrigt framföra motordrivna fordon på väl snötäckt mark inom förbudsområdet. Detta skall ske med iakttagande av nedanstående försiktighetsregler. Ägs jordbruksfastighet av juridisk person, får en person åt gången nyttja undantaget.

Med ”deras folk” menas förutom familjemedlemmar även gäster som följer med och färdas i sällskap med fast boende eller ägare till jordbruksfastigheter. Man kan ej åberopa att man tillhör någons ”folk” utan att denne/ dessa är i omedelbar närhet under färden.

Undantaget gäller ej vid kommersiell verksamhet, se särskilda riktlinjer för dispens nedan.

Försiktighetsregler för fast boende och markägare

För att systemet skall fungera krävs god gemensam uppslutning bland fast boende och markägare i bygden, annars urholkas reglerna. Den fria färdselrätten för fastboende måste kombineras med ett kollektivt och enskilt ansvar kring syftet med regleringen. Därför skall restriktivitet iaktas vid färd i fjällterräng utanför skoterled. Missbrukas reglerna kan omprövning ske (skärpning eller indragning).

Följande försiktighetsregler, som blir något av en ”moralisk ram” för området, skall iaktas av alla vid skoterfärd utanför led:

- Körning utanför skoterleder som stör djur och natur, jord- och skogsbruk, rennärning samt friluftslivet i området skall undvikas.
- Den som färdas utanför skoterled skall ha ett bestämt mål och syfte med färden.
- Särskild försiktighet skall iaktas i anslutning till de leder som bara är avsedda för skidåkning samt inom regleringsområdets kalvfjällsområden, så att inte syftet med regleringen motverkas, se sidan 1.

Påverkas kärnområdena för turåkning av för mycket skoterljud tillkommet av fast boende som utnyttjar sin fria färdselrätt äventyras områdets kvalitetssäkring. Det kan leda till att de gäster som söker sig till området för att få uppleva tysta fjällområden belägna nära boendet, inte återvänder eller redan från början väljer andra destinationer. Regleringen är ett led i att säkerställa en hög kvalitet på turistprodukten i området genom att erbjuda en fin fjällupplevelse såväl för de som vill åka skidor som för skoteråkarna. Området skall vara attraktivt både för skoterturism och turskidturism. Kvalitetssäkringen är ett viktigt led i säkerställandet av arbetstillfällena inom turismen, vilket påverkar i stort sett alla boende i området direkt eller indirekt. Besökare i området skall uppleva att all nöjeskörning med snöskoter i princip sker längs upplåtna leder, möter man en skoter utanför dessa leder skall man uppfatta att det rör sig om nyttotrafik.

Ägare till fritidshus inom förbudsområdet, belägna utanför detaljplan

Ägare till fritidshus inom förbudsområdet, med stuga belägen på egen mark eller på arrenderad mark, äger rätt att vid färd till och från stugan framföra motordrivet fordon på väl snötäckt mark. Undantaget gäller enbart för färd närmast lämpliga väg från tillåten skoterled alt från enskild eller allmän väg till stugan och åter. Undantaget skall gälla för stugägaren/stughyraren och dennes folk.

Med ”dennes folk” menas förutom stugägarens/stughyrarens familjemedlemmar även gäster som följer med och färdas i sällskap med dessa. Man kan ej åberopa att man tillhör någons ”folk” utan att denne/ dessa är i omedelbar närhet under färden.

Fiskeleder

Den som har giltigt fiskekort för aktuellt område äger rätt att färdas med snöskoter längs av fiskevårdsområdet anvisad fiskeled, eller där ingen speciell fiskeled finns, närmast lämpliga väg från allmän skoterled fram och åter till fiskevattnet. Körning till och från aktuell fiskeplats är även tillåten.

Körning på sjöisar

På sjöisar, som passeras av skoterled är trafik tillåten längs markerad led, eller närmast lämpliga väg över isen till ledens fortsättning på andra sidan sjön.

Det ankommer på den enskilde föraren att bedöma isens bärighet och välja en från säkerhetssynpunkt lämplig väg.

Tjänsteutövning, rennärning

Vidare får motorfordon användas

1. av statlig eller kommunal tjänsteman i tjänsteärende,
2. av läkare, distriktssköterska, barnmorska eller veterinär i yrkesutövning eller för att föra sjuk person till läkare eller sjukvårdsanstalt eller i annat jämförligt trängande fall,
3. av statlig brandkår eller kommunal brandstyrka vid räddningstjänst samt av personal tillhörande fjällräddningen
4. vid projektering, byggande, installation eller underhåll av väg, kraftledning, gasledning, vatten- eller avloppsledning, radio- eller teleanläggning samt vid byggande, underhåll och drift av anläggningar för friluftslivet,
5. för arbete med renskötsel

Detaljplanelagda områden

Förbudet att framföra terrängskoter omfattar även alla tätbebyggda områden samt områden med detaljplan som är belägna inom förbudsområdet. Vissa planlagda områden omfattas

redan i dag av förbud för terrängskoter. Gällande beslut om undantag (dispens) för leder inom sådana områden skall fortsätta att gälla.

Efter framställan från stugförening eller liknande gemensamt organ för resp område kan kommunen pröva undantag för leder inom det tätbebyggda/planlagda området och ut till allmän skoterled. Dessa leder skall placeras så att inte störningar uppstår för fastighetsägarna inom området och följa de av bygg- och miljönämnden antagna riktlinjer för skotertrafik i närområden till tätorter (buller, utsläpp, avstånd till bebyggelse mm).

Riktlinjer för dispenser

För inom området permanent verksamma aktivitetsföretag skall kommunen kunna medge undantag/dispens för färdledd utflyktsverksamhet med följande villkor:

- aktuella färdvägar/områden utanför leder skall redovisas på karta
- utflyktsmål och färdvägar skall väljas så att syftet med skoterregleringen inte motverkas och så att de särskilt angivna skoter- och bullerfria områdena inte påverkas
- att gruppen leds av till företaget hörande färdledare och hålls väl samlad under utflykten
- berörda markägare och driftsbolaget medgivit verksamheten. (I de enskilda upplåtelseavtalen bör anges att markägaren överlåter till driftsbolaget att tillstyrka/avstyrka dispens för aktivitetsbolagets verksamhet i det enskilda fallet, men först efter samråd med berörda markägare)

De företag som kan komma ifråga skall vara etablerade i området, ha stor kännedom om lokala förhållanden och vara väl insatta i syftet med skoterregleringen.

Därutöver kan kommunen med stöd av gällande regler pröva undantag/dispens från förbudet om särskilda skäl föreligger.

Bilaga

Projekt Hållbar snöskotertrafik i västra Härjedalen

Bakgrund

Västra Härjedalen har c:a 650.000 gästnätter varje vintersäsong, varav ungefär hälften, 320.000 är tur/längdåkare och c:a 10000 är skoterturister. Skoteråkningen skapar konflikter mellan olika besökare, markägarna och andra allmänna intressen. Man har under en 5-årsperiod undersökt möjligheten att åstadkomma en acceptabel ”störningsnivå” genom frivillig styrning. Detta har skett genom upplysningar och information främst genom den lokala skoterklubben, som lagt ner mycket arbete på detta.

De flesta skoteråkare följer de skoterleder de är anvisade till, men det har visat sig att en alltför stor (och dessutom ökande) andel av skoteråkarna inte accepterar den frivilliga styrningen, och i takt med att skoterturismen ökar, ökar klagomålen från turåkare, markägare och övriga ortsbor och därmed behovet av ett regleringsområde. Alltfler klagomål framförs också på underhållet av skoterlederna. Den alltmer ökande skotertrafiken medför att lederna snabbt blir gropiga, vilket i sin tur medför att alltfler skoteråkare undviker leden där så är möjligt.

Under det senaste året har förts lokala diskussioner inom ramen för Fjällagenda-arbetet om översyn och förbättring av ledsystemen, bullerfria områden, naturhänsyn, markägaranpassning, drift- och underhållsfrågor, regleringsprinciper mm. Man är nu i området överens om att en bättre styrning och kanalisering är nödvändig. Markägarna kräver också någon form av ersättning för intrånget från skotertrafiken/lederna. Detta kan bara uppnås genom att huvuddelen av skotertrafiken kanaliseras till leder. Detta i sin tur kräver att ett attraktivt och välkött ledssystem tillskapas. Det skall ge fina upplevelser vid färd, angöra platser med bra service och ha hög standard vad beträffar terminaler, skyltning, framkomlighet och underhåll (pistmaskiner mm). Ledsystemet skall också vara placerat så att andra intressen samt djur och naturmiljö störs så lite som möjligt.

Projektets syfte

- Att genom samverkan och dialog mellan olika intressenter skapa ett fungerande skoterledsnät, förvaltad av ett driftsbolag inom Tännäs socken i västra Härjedalen, vilket är förutsättningar för en långsiktigt uthållig turism som inte stör miljö, djurliv, jord- och skogsbruk och samtidigt är attraktivt både för skoterturism och turskidturism.
- Att stärka den lokala ekonomin, genom en positiv utveckling av såväl skoterturismen som skidturismen.
- Att säkerställa en hög kvalitet på turistprodukten i området genom att erbjuda en fin fjällupplevelse såväl för de som vill åka skidor som för skoteråkarna.
- Att värna miljön genom att begränsa markförslitning i det utsatta område som Funäsdalsfjällen utgör, samt ta hänsyn till naturvårds- och markägarintressen.

Reglering och avgift – ett nytänkande

Nedan redovisas ett förslag till reglering utarbetat efter idéer från lokala LRF-avdelningen i västra Härjedalen. De har därefter utvecklats, bl a vid diskussioner med Naturvårdsverket. Förslaget bygger på reglering med stöd av TKL (förbud att åka utanför led) i kombination med ett bra ledsystem och är genomarbetat enl. den arbetsprocess som bl. a redovisas i den nya skoterhandboken som Kommunförbundet, Naturvårdsverket, Vägverket, SNOFED och SWEMO ger ut under 1999. Ledsystemet i västra Härjedalen har utarbetats av en särskild arbetsgrupp i området där alla berörda intressen deltagit.

En viktig del i förslaget är införande av obligatorisk ledavgift. Utan en sådan kan inte resurser för bra underhåll av ledsystemet tillskapas. Förslaget innehåller också vissa undantag med försiktighetsregler för markägare och ortsbor. Förslaget bygger på en kombination av reglering enligt TKL (styrning till leder) och civilrättslig konstruktion (obligatorisk avgift för att få åka på leden).

Allemansrätten

Förslaget utgår från att snöskoteråkning ej kan ske med stöd av allemansrätten.

Arrendevillkor, avtalsskoterledkörning

Markägarna upplåter utrymme för lederna via arrende till ett separat driftsbolag, med kravet att de som åker på leden skall ha betalat en skoterledsavgift till huvudmannen. Ett sorts arrendevillkor således.

Principen kan enligt Naturvårdsverkets jurist Bo Carlerup jämföras med när en enskild fastighetsägare upplåter sin mark som p-plats mot avgift. Driften av p-platsen kan överlåtas till ett separat företag el liknande. Huvudmannen anlitar övervakare som också har rätt att driva in avgiften. Om avgift ej erlagts är det straffbart, avgörs i domstol till sist. Viktigt med information och skyltning som talar om vad som gäller.

Upplåtelseprincipen har utvecklats av juristen Ingemar Olofsson på LRF:s juridiska byrå i Östersund som bl a hänvisar till rättsfall i Högsta Domstolen om sk avtalsparkering. Under förutsättning att ordentlig skyltning sker dels vid alla påfarter och även regelbundet längs leden och dels med tydligt angivna villkor (om bl a att körning på leden medför att avtal anses slutet med ”Driftbolaget”, avgift ska erläggas enligt taxa, samt att överträdelse av villkoren medför en extra avgift på x kr), bör samma princip kunna gälla även inom ledområdet. Körning på led kan sägas bli en ”avtalsskoterledkörning”.

Därigenom säkerställs markägarna att det finns ett bra ledsystem inom området, att lederna underhålls och sköts samt blir säkra. Motivet för markägarna är att man därigenom får en fungerande kanalisering som tar hänsyn till både allmänna och enskilda intressen. Allmän hänsyn har i övrigt tagits till naturintressen, turism, rennäring, mm genom den lokala planeringsprocessen.

Om man inte kan säkerställa medel till drift och underhåll riskerar man att få ett sämre ledsystem med olovlig körning utanför lederna som resultat. Dagens princip med

kombinationen av frivilliga insatser, beredskapsmedel, ALU mm anses av många inte vara hållbart i längden då det i huvudsak bygger på ideella insatser och tillfälliga bidrag. Denna princip kan aldrig till skapa ett högkvalitativt skoterledsnät jämförbart med de som finns i Finland eller Kanada.

Reglering med stöd av TKL 3§

För att styra in skotertrafiken till lederna föreslås att Härjedalens kommun med stöd av terrängkörningslagen (TKL) 3§ och 15 kap terrängkörningsförordningen (TKF) meddelar förbud mot körning i terräng med motordrivet fordon inom angivet område i Tännäs socken. Inom området förelås gäller särskilda föreskrifter och undantag.

Obligatorisk avgift, driftsorganisation

Färd längs skoterled utanför egen mark får endast ske under förutsättning att giltigt ledavgiftskort kan uppvisas. Utan kort bryter man mot markägarens upplåtelseavtal, straffavgift kan komma att tas ut.

Avgiften skall användas för ledernas utmärkning, drift och underhåll, information om regelsystemet, tillsyn samt för att reglera intrång och skador för markägaren.

Ledavgiften kan/skall differentieras så att stor hänsyn tas till ortsbefolkningens behov. Ledavgift kan erläggas som årskort och ev. månads / veckokort. I socknen mantalsskrivna äger rätt att lösa årskort till reducerad kostnad.

Ett särskilt driftsbolag/ekonomisk förening bildas med uppgift att vara huvudman för skoterlederna. Markägare, turistnäringen, skoterintressenterna och kommunen utarbetar de närmare formerna för ett sådant kommersiellt driftsbolag. Underhållstjänster, främst pistning kan köpas av de befintliga spårgrupperna.

Driftsbolaget utarbetar information om regler, hur korten skall se ut, kortförsäljningsställen, hur övervakningen skall ske etc.

Då systemet byggs upp, är avsikten att ersättning skall utgå till markägarna för intrång mm. Ersättningens storlek blir ev. beroende på hur bra driftsbolaget går. Därmed skapas ett incitament att skapa så bra leder som möjligt.

Information

För att kunna införa ovanstående reglering i kombination med avgift behövs omfattande information och upplysning både ute i området, på kartor och i särskilda foldrar. Förutom innehållet i ovanstående föreskrifter bör denna information upplysa om syftet med regleringen, allemansrätten och vilka generella regler som i övrigt gäller för skogsföryngringar, jordbruksmark, rennäring mm. Informationsfoldern följer alltid med vid köp av ledavgiftskort. Kompletteras med motsvarande text på informationstavlor om ledsystem, terminaler mm som placeras på lämpliga platser i området.

Projektets mål

- Få till stånd en styrning av skotertrafiken till lederna utifrån en kommunal reglering med stöd av TKL (Terrängkörningslagen) 3§, innebärande förbud mot körning i terräng med motordrivna fordon. Inom området gäller föreskrifter och vissa undantag.
- Klarlägga de juridiska förutsättningarna för obligatorisk avgift samt utarbeta konstruktionen av upplåtelseavtal mellan markägarna och Härjedalens kommun som är huvudman för ledsystemet .
- Ett driftsbolag bildas för att ansvara för regleringsområdet, innebärande avgiftsbelagd skotertrafik, samtidigt som det tar ansvar för och säkerställer drift och underhåll av leder och tillhörande terminaler.

Avgränsningar

Projektet kommer att omfatta förberedelser fram till att ett driftsbolag kan starta, som därefter med skoteravgifter finansierar drift och underhåll av leder, kortförsäljning och markarrenden.

Projektorganisation

Projektägare är Härjedalens kommun. Projektet leds av en styrgrupp på 12 personer bestående av två representanter vardera för markägarna, turismnäringen, rennäringsnämnden, kommunen, skoterintressenterna samt en representant för länsstyrelsen. Styrgruppen ansvarar tillsammans med en projektledare för projektets genomförande.

Uppföljning, utvärdering

Efter 2 år (alt 3 år) avses en utvärdering genomföras av projektet med bl a följande innehåll:

- Har projektets mål och syfte uppnåtts?
- Hur har regleringarna efterlevts, behövs förändringar?
- Hur fungerar försiktighetsreglerna?
- Har drift och underhåll givit erforderlig standard på lederna?
- Hur utvecklas projektet ekonomiskt?
- Vilka nya investeringar behövs?
- Etc